

archeologických nálezů z hradu, což však při stavu jejich (ne)zpracování nelze autorovi vůbec vyčítat.

V poznámce 992 na s. 275 autor řeší problematiku památkové ochrany hradu. Odmítá počátek ochrany ze zákona č. 22/58 Sb. od okamžiku jeho účinnosti 3. května 1958 i zápis do státního seznamu kulturních památek na základě usnesení ONV ze dne 4. listopadu 1963 s tím, že v měsíci listopadu 1963 žádná zasedání ONV neprobíhala. Zápis do státního seznamu se však na pardubickém Krajském středisku státní památkové péče a ochrany přírody mohl uskutečnit jen na základě právního aktu, kterým bylo právě usnesení ONV, schvalující předložený seznam památek pro celý okres. Specifikace jednotlivých chráněných částí hradu pak proběhla v rámci akce generální aktualizace státního seznamu nemovitých kulturních památek v roce 1987. I zde se tak ukazuje, že počátky zákonné památkové ochrany jsou pro veřejnost nepříliš jasné a je potřeba povědomí o nich soustavně budovat.

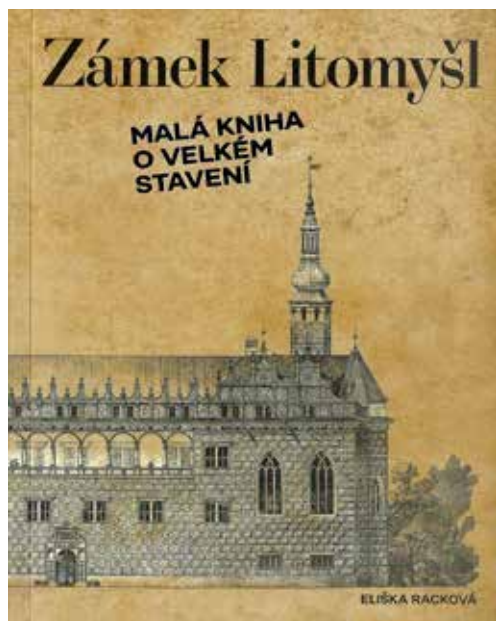
Brožovaná publikace na křídovém papíře zajistě potěší zvědavé čtenáře a odpoví jim na mnohé otázky při prohlídce hradu či návštěvě jeho okolí.

- 1 Stanislav Konečný, *Hrad Svojanov*, Litomyšl. Ve Státním okresním archivu Svitavy se sídlem v Litomyšli vydal Stanislav Konečný, 2007, ISBN 978-80-254-1708-9.
- 2 Stanislav Konečný, *Svojanov, pohled do historie hradu a panství*, Litomyšl. Ve Státním okresním archivu Svitavy se sídlem v Litomyšli vydal Stanislav Konečný, 2007, ISBN 978-80-254-0802-5.

RACKOVÁ, Eliška, *Zámek Litomyšl, malá kniha o velkém stavení*, Litomyšl 2021

Jiří Slavík

Architektka a zkušená památkářka připravila z materiálů výstavy *Zámek 1568 – 450 let od položení základního kamene zámku v Litomyšli*, uskutečněné v litomyšlském muzeu ve dnech 29. září až 8. listopadu 2018, přehlednou publikaci o 144 stranách, věnovanou stavební historii renesančního zámku. Jako kurátor výstavy, a dnes asi nejlepší znalec

Obr. 1. Přední strana desek knihy *Zámek Litomyšl, malá kniha o velkém stavení*

celého zámeckého areálu, seznamuje na stránkách knihy s množstvím známých i dosud neznámých poznatků o stavebním vývoji areálu, jeho jednotlivých částí i o životě v nich. V 35 krátkých kapitolkách s bohatou obrazovou dokumentací nabízí detailní dějiny výstavby vlastní budovy zámku, ale i hospodářských budov a okolí. Nechybí ani informace o obnově památky, zejména její výjimečné sgrafitové výzdoby.

Kromě peripetií výstavby renesančního sídla Vratislava z Pernštejna a Marie Manrique de Lara se čtenář seznámí s předchozím vývojem, s premonstrátským klášterem a posléze sídlem litomyšlského biskupství, dále si v textu může dohledat i plán zámku s vyznačením pohusitských staveb hradu Kostků z Postupic. Objevné je určení předloh některých částí figurálního sgrafita na s. 43–54, a to včetně ohromné scény Bitvy u Milvijského mostu. Svě místo v knize zaujaly i pasáže o veřejnosti neznámé a prakticky nepřístupné rozsáhlé zámecké kanalizaci a krovech, jejichž nejstarší části pocházejí z obnovy po požáru z roku 1635. Zámek neměl jen sídelní a reprezentační funkci, v jeho areálu se nacházely i nezbytné doprovodné objekty koníren, jízďárny a kočárovny, byly zde rekreační i hospodářské zahrady, sídlila zde správa panství a na obvodu se nacházel postupně zvětšovaný vrchnostenský pivovar. Žádný z těchto objektů není v knize pominut, přiblíženy jsou rovněž osoby majitelů panství a stavebníků jednotlivých budov a zařízení. V závěru knihy je připomenuto i odhalení rozsáhlé sgrafitové výzdoby a její náročné restaurování dnes již legendární skupinou umělců: Václava Boštika, Zdeňka Palcra, Stanislava Podhrázkého a Olbrama Zoubka.

Rubem sympatického kapesního formátu knihy jsou menší rozměry některých vyobrazení, zejména reprodukcí stavebních plánů, ale to je snad jediný nedostatek, který by bylo možné publikaci vytknout.

Ladislav Zikmund-Lender – Helena Čapková, *Mýtus architekta: Jan Kotěra 150*, Praha, Hradec Králové, 2021

Klára Lukášová

Publikaci vydanou k 150. výročí narození Jana Kotěry editorsky připravila dvojice zkušených historiků architektury a umění Helena Čapková a Ladislav Zikmund-Lender. Kniha představuje deset kapitol od osmi autorů a autorek, jejichž cílem je poskytnout nový pohled na jednu z předních osobností české moderní architektury. Současně se snaží vymezit vůči dvacet let staré stěžejní monografii *Jan Kotěra, 1871–1923: Zakladatel moderní české architektury*¹ a nastínit nové pohledy na jeho život a tvorbu, které se liší od dosavadní interpretace.

Například Jan Galeta ve své studii hledá kořeny Kotěrova vztahu k historismu a současně vyvrací tradovaný mýtus o nezájmu architektů období historismu o prostor. Jana Sklenářová Teichmanová představuje Kotěru jako učitele na uměleckoprůmyslové škole a zdůrazňuje především jeho snahu vychovat novou mladou generaci architektů. Také připomíná význam Kotěrovy práce a práce jeho žáků pro světové výstavy. Helena Čapková se ve svém textu naopak věnuje hledání orientální inspirace v Kotěrově díle, vztahu k jeho žákovi staviteli Janu Letzelovi i rozdílnému pojetí vnímání japonismu v Čechách. Ladislav Zikmund-Lender se snaží zmapovat průběh Kotěrovy cesty do Ameriky na světovou výstavu v St. Louis v roce 1904. Hledá odpověď na otázku, jaký byl vliv americké architektury na středoevropské tvůrce. Miroslav Pavel ve svém textu připomíná vlivy nizozemské architektury a využití režného zdíva v Kotěrově tvorbě a srovnává celkovou situaci v Nizozemsku a Československu. V další části Ladislav Zikmund-Lender připomíná méně zdokumentované období Kotěrova působení na Akademii výtvarných umění a zamýšlí se také nad postavením žen a jejich možnostmi studovat architekturu.